

Кондратюк В.Ю.

аспірант,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ОСОБЛИВІСТЬ, СТИЛІСТИКА ТА СЦЕНІЧНІ ЗАСОБИ У БАЛЕТІ «ЛЕБЕДИНЕ ОЗЕРО» ВАЛЕРІЯ КОВТУНА

Балет «Лебедине озеро» один із найулюбленіших і популярних вистав усіх театрів світу. Балетмейстер Валерій Ковтун пов'язав з нею все своє творче життя. Шлях прем'єра Валерій Ковтун почав ще учнем училища, виконавши партію принца в «Лебединому озері». Частина балетної трупи театру гастролювало у Франції, на основній сцені йшов балет П. І. Чайковського «Лебедине озеро» і партію принца Зіґфріда за рекомендацією П. Вірського доручили виконувати учневі випускного класу хореографічного училища Валерію Ковтуну. У практиці театру, і в історії училища такого випадку не було. Неабиякі дані, артистичність дозволили розпізнати в несміливому учневі майбутнього хорошого танцівника. За не повних два роки роботи на професійній сцені Валерій Ковтун добився великого успіху впевнено відчуваючи себе в стихії класичного танцю [3].

Потім Валерій Ковтун неодноразово звертався до «Лебединого озера» вже як хореограф. На сцені Київської опери його постановка з'явилася в 1986 році, як данину генію композитора П. Чайковського і балетмейстера М. Петіпа. Адже попередні постановки «Лебединого озера» на київській сцені мали оптимістичний фінал, продиктований радянською ідеологією. Його ж «Лебедине озеро» завершується загибеллю головних героїв, тому що саме такий фінал задумував П. Чайковський, і таким був початковий варіант лібрето. Герої балету «Лебедине озеро» у постановці Валерія Ковтуна тонуть в Озері сліз. Однак зло виявляється безсилим перед любов'ю. І в апофеоз Одетта і Зіґфрід виникають назавжди з'єднаними в чарівному світі вічної гармонії. Саме такий фінал найбільше зворушує глядачів уже протягом багатьох років життя цієї постановки [5].

Постановка «Лебедине озеро» П. Чайковського в Київському театрі класичного балету під керівництвом Валерія Ковтуна, стало новим творчим початком колективу. Від початку заснування Київського театру класичного балету колектив, не завжди виправдував назву. Пояснити це можна рядом об'єктивних причин браком зручного репетиційного приміщення, чистими, іноді дуже важким, гастрольями, а головне відсутністю керівника здатного згуртувати трупу, надихнути перспективою цікавої творчої роботи. Тому призначення головним балетмейстером народного артиста СРСР Валерія Ковтуна стало другим народженням колективу серйозна, копітка праця над удосконаленням техніки і стилю класичного танцю [3]. Першою роботою в колективі Валерія Ковтуна стала перлина світової хореографії, балет П. Чайковського «Лебедине озеро». Шанувальники балетного мистецтва сприйняли таку новину дещо скептично, так як трупа, що налічує півсотні артистів, не має визнаних «зірок», зазіхнула на «свята святих» балетного

мистецтва. Незважаючи на безліч труднощів, спектакль не тільки з'явився, а й став значною подією в культурному житті театру. На сцені була придавлена глядачеві не копія, а цікаве, переконливе трактування чудового балету в редакції Валерія Ковтуна [1, с. 235].

Балетмейстер дуже уважно, поставився до тексту хореографія Л. Іванова, М. Петіпа, Ф. Лопухова, а великим тактом зробив купюри і перестановку деяких номерів, унаслідок чого спектакль, дещо втративши масштабність, масовість, зберіг видовищність. Трагічний, емоційно насичений фінал. Постановник відмовився від звичного щасливого кінця. Зрада, хоч і мимовільна, не може існувати разом з любов'ю стверджує він. Тому герої гинуть. Це логічно, викликає в глядачів катарсис, робить спектакль завершеним, значущим. Відновлення художньої справедливості, глибоке проникнення в музику П. Чайковського, пройняту пафосом високої трагедії [4]. Оформлення вистави художники В. Окунев сценографія та І. Пресс костюми. Вирішені в традиційній живописній техніці декорації. Окремо відзначилася технічна сторона кордебалету. Артисти на відмінно впоралися з надзвичайно складною хореографічною лексикою. Поряд з постановником В. Ковтуном велика заслуга в цьому балетмейстерів-репетиторів – заслуженої артистки УРСР Т. Ахеян і Н. Абрамової. Робота над балетом вимагала не тільки технічної досконалості, а й осягнення суті образу, яс кравої індивідуальності, граничної інтелектуальної та емоційної наповненості. Все ж спектакль вийшов цікавим, яскравим. У минулому не дуже сильна трупа показала шедевр балетного мистецтва на високому фаховому рівні [4].

Художній керівник балетної трупи Національної опери України Аніко Рехвіашвілі наголосила на актуальності постановки Валерія Ковтуна: «У нашому театрі сьогодні йдуть відразу дві версії «Лебединого озера» – у постановці Анатолія Шекери та Валерія Ковтуна. Вони обидві цікаві, однак Анатолій Шекера показав авторський погляд на класику, а Валерій Ковтун навпаки відродив початковий варіант, наблизивши глядача до того образу, який створювали І. Чайковський і М. Петіпа. Тому його постановка дуже цінна і показова для всіх, хто цікавиться класичним мистецтвом балету. Валерій Ковтун за роки напруженої роботи в театрі придбав славу як знавець і інтерпретатор балетної класики» [5].

Список використаних джерел:

1. Станішевський Ю. Балетний театр України : 225 років історії / Ю. Станішевський. – К. : Муз. Україна, 2003. – 440 с. : іл.
2. Туркевич В. Д. Хореографічне мистецтво України у персоналіях : бібліографічний довідник / В. Д. Туркевич. – К., 1999. – 223 с.
3. Цимбал Г. Вічна молодість класики // Молода гвардія. – 1980. – 26 лип.
4. Павлов Г. Прем'єра шевченківців // Веч. Київ. – 1980. – 19 лип.
5. http://ru.golos.ua/uncategory/natsionalnaya_opera_ukrainyi_priglasheet_na_yubileyniy_balet_lebedinoe_ozero_6208